

УДК 330.32: 330.34

DOI: 10.24411/2306–546X-2017-00039

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

Ігнатенко О.С.

Предмет, мета роботи. Наведено узагальнення теоретичних положень щодо інвестиційного забезпечення розвитку агропромислового комплексу. Розкрито зміст та завдання механізму інвестиційного забезпечення розвитку агропромислового комплексу. Наведено особливості агропромислового виробництва, що значимо впливають на формування інвестиційного ризику. Показана роль кредиту як джерела інвестицій у агропромисловому комплексі. Подано результати узагальнень щодо організації роботи з агропромисловими підприємствами, які є позичальниками інвестиційних кредитів. Мета статті – викласти результати досліджень з узагальнення теоретико-методичних основ та особливостей інвестиційного забезпечення розвитку агропромислового комплексу в умовах сучасних трансформацій.

Метод або методологія проведення роботи. Використовувалися загальнонаукові та специфічні методи та прийоми наукових досліджень – індукція і дедукція, аналіз і синтез, наукове абстрагування, метод експертних оцінок, формальний метод (для аналізу текстів нормативно-правових актів).

Результати роботи. Подано результати узагальнень теоретичних основ інвестиційного забезпечення агропромислового комплексу, наведено ключові особливості агропромислового комплексу як об'єкту інвестування, показано роль та значення кредиту як джерела інвестицій у агропромисловому комплексі.

Галузь застосування результатів. Отримані результати можуть бути застосовані при формуванні та реалізації державної аграрної політики, державної інвестиційної політики, державної грошово-кредитної політики.

Висновки. Застосування інструментів регулювання інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі має відбуватися на селективній основі, враховувати, що одні і ті ж інструменти можуть справляти різноспрямований вплив на економічні рішення об'єктів регулювання. Застосування заходів державної підтримки інвестицій у агропромисловому комплексі повинно відбуватися на основі глибокого опрацювання можливих наслідків такої підтримки, у тому числі за основними видами продукції рослинництва і тваринництва. Інвестиційні процеси у агропромисловому комплексі мають відбуватися на основі дії принципу синхронізації, відповідно до якого окремі підгалузі та виробництва здійснюють інвестиційну діяльність синхронізовано, з урахуванням інтересів один одного.

У агропромисловому виробництві кредит відіграє надзвичайно важливу роль як джерело інвестицій. Наведено перелік специфічних кредитних інструментів, що використовуються для активізації інвестування у агропромисловому комплексі. Вирішення проблеми стимулювання інвестиційної діяльності агропромислових підприємств на основі залучення та використання кредитного ресурсу

необхідно вирішувати, виходячи з потреб як агропромислових підприємств, так і банківської системи (установи якої можуть надавати кредити лише на певних умовах).

Ключові слова: інвестиції, інвестиційне забезпечення, інвестиційна політика, агропромисловий комплекс, інвестиційне забезпечення розвитку агропромислового комплексу, кредит.

ИНВЕСТИЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ РАЗВИТИЯ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Игнатенко А.С.

Предмет, цель работы. Приведено обобщение теоретических положений относительно инвестиционного обеспечения развития агропромышленного комплекса. Раскрыто содержание и задачи механизма инвестиционного обеспечения развития агропромышленного комплекса. Приведены особенности агропромышленного производства, что значимо влияют на формирование инвестиционного риска. Показанная роль кредита как источника инвестиций в агропромышленном комплексе. Поданы результаты обобщений относительно организации работы с агропромышленными предприятиями, которые являются заемщиками инвестиционных кредитов.

Цель статьи – изложить результаты исследований по обобщению теоретико-методических основ и особенностей инвестиционного обеспечения развития агропромышленного комплекса в условиях современных трансформаций.

Метод или методология проведения работы. Использовались общенаучные и специфические методы и приемы научных исследований – индукция и дедукция, анализ и синтез, научное абстрагирование, метод экспертных оценок, формальный метод (для анализа текстов нормативно-правовых актов).

Результаты работы. Поданы результаты обобщений теоретических основ инвестиционного обеспечения агропромышленного комплекса, приведены ключевые особенности агропромышленного комплекса как объекта инвестирования, показана роль и значение кредита как источники инвестиций в агропромышленном комплексе. **Отрасль применения результатов.** Полученные результаты могут быть применены при формировании и реализации государственной аграрной политики, государственной инвестиционной политики, государственной денежно-кредитной политики.

Выводы. Применение инструментов регулирования инвестиционной деятельности в агропромышленном комплексе должен происходить на селективной основе, учитывать, что одни и те же инструменты могут оказывать разнонаправленное влияние на экономические решения объектов регулирования. Применение мероприятий государственной поддержки инвестиций в агропромышленном комплексе должно происходить на основе глубокой проработки возможных последствий такой поддержки, в том числе по основным видам продукции растениеводства и животноводства. Инвестиционные процессы в агропромышленном комплексе должны проходить на основе действия принципа синхронизации, в соответствии с которым отдельные подотрасли и производства осуществляют инвестиционную деятельность синхронизировано, с учетом интересов друг друга. В агропромышленном производстве кредит играет чрезвычайно важную роль как источник инвестиций. Приведен перечень специфических кредитных инструментов, которые используются для активизации инвестирования в агропромышленном комплексе. Решение проблемы стимулирования инвестиционной деятельности агропромышленных предприятий на основе привлечения и использования кредитного ресурса необходимо решать, исходя из потребностей как агропромышленных предприятий, так и банковской системы (учреждения которой могут предоставлять кредиты лишь на определенных условиях).

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционное обеспечение, инвестиционная политика, агропромышленный комплекс, инвестиционное обеспечение развития агропромышленного комплекса, кредит.

INVESTMENT PROVIDING OF DEVELOPMENT OF AGROINDUSTRIAL COMPLEX: TEORETIKO-METHODICAL ASPECT

Ignatenko O.S.

Object, purpose of work. It is resulted summer of theoretical positions in relation to the investment providing of development of agroindustrial complex. Maintenance and task the mechanism of the investment providing of development of agroindustrial complex is exposed. The features of agroindustrial production are resulted, that meaningfully influence on forming of investment risk. The rotined role of credit as sources of investments is in an agroindustrial complex. The results of generalizations are given in relation to organization works with agroindustrial enterprises, which are the borrowers of investment credits.

Purpose of the article – to expound the results of researches from generalization teoretiko-methodical bases and features of the investment providing of development of agroindustrial complex in the conditions of modern transformations.

Method or methodology of leadthrough of work. Method or methodology of leadthrough of work. Scientific and specific methods and receptions of scientific researches is induction and deduction, analysis and

synthesis, scientific abstracting, method of expert estimations, formal method were used (for the analysis of texts normatively legal acts).

Job performances. *The results of generalizations of theoretical bases of the investment providing of agroindustrial complex are given, the key features of agroindustrial complex are resulted as to the object of investing, a role and value of credit as sources of investments is rotined in an agroindustrial complex.*

Industry of application of results. *The got results can be applied at forming and realization of public agrarian policy, public investment policy, public money-and-credit policy.*

Conclusions. *Application of instruments of adjusting of investment activity in an agroindustrial complex must take place on selective basis, take into account that the same instruments can render the raznospryamovaniy influence on the economic decisions of adjusting objects. Application of measures of state support of investments in an agroindustrial complex must take place on the basis of the deep working of possible consequences of such support, including after the basic types of products of plant-grower and stock-raising. Investment processes in an agroindustrial complex must take place on the basis of action of principle of synchronization, in accordance with which separate subindustries and productions carry out investment activity it is synchronized, taking into account interests each other. In an agroindustrial production a credit plays an extraordinarily important role as source of investments. The list of specific credit instruments which are used for activation of investing in an agroindustrial complex is resulted. Decision of problem of stimulation of investment activity of agroindustrial enterprises it is necessary to decide on the basis of bringing in and use of credit resource, coming from the necessities of both agroindustrial enterprises and banking system (establishments of which can allot credit only on certain terms).*

Keywords: *investments, investment providing, investment policy, agroindustrial complex, investment providing of development of agroindustrial complex, credit.*

Актуальність дослідження. Агропромисловий комплекс з технологічної точки зору є унікальним сегментом національного господарства, який має низку об'єктивних (неусувних) особливостей – сезонність виробництва, біологічна основа отримання продуктів тваринництва і рослинництва, обов'язкове використання специфічних агроресурсів (землі, мінеральні добрива, хімічні препарати, засоби захисту тварин і рослин).

У агропромисловому комплексі, не дивлячись на сучасні досягнення науки, все ще важливе значення мають природно-кліматичні та екологічні фактори. Наявність вказаних особливостей майже унеможливує точне прогнозування результатів агропромислового виробництва, а відтак – і ефективності інвестиційної діяльності.

В умовах глобалізації ринків продовольства, системної фінансово-економічної кризи, загострення проблеми доступу населення до якісної продовольчої сировини, погіршення екологічної ситуації в багатьох регіонах світу вирішення питань інвестиційного забезпечення розвитку агропромислового комплексу представляє собою складну науково-практичну та прикладну проблему. В умовах сучасних соціально-економічних трансформацій мають бути узагальнені та заново осмислені ключові аспекти теорії та методології інвестиційного забезпечення розвитку агропромислового комплексу.

Ступінь дослідження даної проблеми вченими, аналіз публікацій. Проблеми інвестиційного забезпечення розвитку агропромислового комплексу перебувають в полі зору провідних науковців. Так, теоретичні та методичні аспекти формування та реалізації інвестиційної політики, інвестиційного забезпечення розвитку суб'єктів господарювання досліджують Н.Бабіна [1], Л.Гітман [2], М.Однорог [11]. Окремі аспекти застосування фінансових (у тому числі кредитних) важелів активізації виробничих інвестицій, у тому числі у агропромисловому комплексі, висвітлено у працях Я.Грущинського [3], С.Захаріна [5; 6], І.Котькалової [7], Г.Натрошвілі [9], Є.Огурцової [10]. Однак наявні розвідки не враховують усієї специфіки економічних наслідків державного регулювання інвестиційного забезпечення агропромислового комплексу в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій. В той же час необхідно з новітніх позицій сформувати теоретико-методичні підходи організації інвестиційного забезпечення розвитку агропромислового комплексу з урахуванням сучасних викликів (зокрема, в умовах глобалізації ринків продовольства, системної фінансово-економічної кризи, загострення проблеми доступу населення до якісної продовольчої сировини, погіршення екологічної ситуації в багатьох регіонах світу тощо).

Предмет дослідження – теоретичні та методичні основи інвестиційного забезпечення розвитку агропромислового комплексу.

Мета дослідження – узагальнення та розробка теоретико-методичних основ та особливостей інвестиційного забезпечення розвитку агропромислового комплексу в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій.

Завдання дослідження:

1. узагальнити теоретичні основи інвестиційного забезпечення агропромислового комплексу.
2. навести ключові особливості агропромислового комплексу як об'єкту інвестування.
3. обґрунтувати методичні підходи до побудови інвестиційного процесу у агропромисловому комплексі.
4. показати роль та значення інвестиційного кредиту як джерела інвестицій у агропромисловому комплексі.

Методи. В процесі дослідження використовувалися загальнонаукові та специфічні методи та прийоми наукових досліджень – індукція і дедукція, аналіз і синтез, наукове абстрагування, метод експертних оцінок, формальний метод (для аналізу текстів нормативно-правових актів).

Постановка проблеми. Ефективний економічний розвиток агропромислового комплексу, як і будь-якого іншого сектору національного господарства, можливий на основі раціонального інвестування. Характер інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі має дуже велике значення в контексті вибору напрямку розвитку усієї агропродовольчої системи. Однак, з урахуванням низки наявних викликів (глобалізація ринків продовольства, системна фінансово-економічна криза, загострення проблеми доступу населення до якісної продовольчої сировини, погіршення екологічної ситуації в багатьох регіонах світу тощо) необхідно розробити новітні теоретико-методичні підходи до організації інвестиційного забезпечення розвитку агропромислового комплексу.

Результати дослідження. Інвестиції є фундаментальним економічним поняттям, що характеризує вкладення капіталу (заощаджень) в певні активи (матеріальні, нематеріальні) з метою отримання прибутку або інших благ, внаслідок чого започатковується економічна діяльність [2, с.25]. Як відомо, у різних сегментах економічної системи (галузях, регіонах, кластерах тощо) інвестиційний процес має певні особливості, що пов'язані з наявністю у цих сегментах характерних рис. Такі особливості має і агропромисловий комплекс (сукупність видів діяльності, що утворюють зазначений комплекс). Відповідно, з урахуванням цих особливостей у агропромисловому комплексі сформовано специфічний (унікальний) організаційно-економічний механізм інвестиційного процесу. В контексті предмету нашого дослідження інвестиційне забезпечення будемо розуміти як сукупність практичних дій учасників інвестиційних відносин, що пов'язані із створенням (нагромадженням), розподілом, використанням та відтворенням інвестиційних ресурсів.

Державна політика залучення, супроводження та підтримки інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі формується, виходячи із ключових орієнтирів державної інвестиційної та державної аграрної політики, і включає нормативно-правове (у тому числі законодавче) регламентування, економічне регулювання, застосування інших адміністративних заходів. Серед традиційних економічних інструментів регулювання інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі виділемо наступні [3; 4; 5; 9]:

- стимулювання залучення внутрішніх та іноземних інвестицій за рахунок створення у агропромисловому комплексі сприятливого інвестиційного клімату (приміром, шляхом маніпулювання умовами господарювання на окремих ринках, надання додаткових гарантій окремим інвесторам, застосування митних пільг на експорт окремих видів аграрної продукції тощо);
- створення механізму державних фінансових гарантій для залучених інвестицій, вкладених у пріоритетній сфері агропромислового комплексу;
- застосування митних виключень та митних пільг на обладнання, що завозиться в якості інвестиції для створення нових підприємств у агропромисловому комплексі;
- розробка та реалізація цільових програм, спрямованих на компенсацію вартості закупівлі або використання новітньої техніки та устаткування, що використовується у агропромисловому виробництві (йдеться, передусім, про новітні зразки техніки та устаткування);
- фінансування з державного та місцевих бюджетів на реалізацію так званої «некомерційної підтримки» розвитку агропромислового комплексу (безкоштовне навчання фахівців, проведення наукових досліджень, видання довідкової літератури, фінансування роботи мережі лабораторій тощо);
- державна підтримка (у тому числі фінансова, за рахунок бюджету або окремих фондів) впровадження ресурсозберігаючих технологій у сільському господарстві, у т.ч. технологій, спрямованих на економію використання електричної енергії, газу природного, води, палива;
- державна підтримка залучення до агропромислового комплексу кредитів, у першу чергу довгострокових (інвестиційних), у тому числі шляхом «здешевлення» вартості користування такими кредитами (часткова компенсація плати за користування кредитом);
- стимулювання залучення так званих «зелених» інвестицій (екологічно орієнтовані інвестиції, що вкладаються у виробництво екологічно чистої або органічної продукції), у тому числі шляхом надання адресної фінансової підтримки;
- реалізація інвестиційних проектів у сфері агропромислового виробництва на засадах державно-приватного партнерства;
- застосування торговельних бар'єрів (приміром, квотування аграрного імпорту здатне сприяти залученню інвестицій у розвиток виробництва продовольчої сировини або готової продукції на території приймаючої країни);
- сертифікація агропромислових виробництв (підприємств), стандартизація виробництва аграрної продукції (на практиці це здатне сприяти залученню інвестицій у залучення передових агропромислових технологій);
- бюджетні дотації окремим категоріям аграрних виробників (приміром, у випадку виробництва дефіцитної продукції).

Побудова механізмів регулювання залучення та використання інвестицій у агропромисловому комплексі має ґрунтуватися на досягненнях сучасної економічної науки, враховувати вимоги нормативно-правових актів, стан та перспективну динаміку розвитку глобальних ринків продовольства, результати прогнозування виробництва аграрної сировини та основних видів продовольства, а також пріоритети національної соціальної політики [3, с.256]. Слід враховувати, що в сучасних умовах агропромисловий комплекс є, як правило, найбільшим економіко-технологічним комплексом держави, який об'єднує

підприємства багатьох галузей (видів економічної діяльності), у тому числі підприємств різних типів (за формою власності, типом управління, обсягом виробництва тощо). В окремих технологічних ланцюгах агропромислового комплексу можуть брати участь підприємства, що функціонують на основі принципово різних технологій та систем менеджменту [11, с. 50]. Відтак, застосування інструментів регулювання інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі має відбуватися на селективній основі, враховувати, що одні і ті ж інструменти можуть справляти різноспрямований вплив на економічні рішення об'єктів регулювання. Приміром, стимулювання залучення інвестиційних кредитів у виробництво та експорт певного виду аграрної сировини може призвести до втрати мотивації вкладати інвестиції у переробку цієї сировини.

Агропромисловий комплекс, крім того, представлений суб'єктами різного масштабу (великі агрохолдинги, середні і малі підприємства, індивідуальні товаровиробники тощо), різних форм власності, різної спеціалізації, різного рівня оснащеності технікою і технологіями. Отже, інструменти регулювання, що доцільні до застосування щодо одних об'єктів, можуть бути непридатними до застосування для інших об'єктів. Застосування інструментів регулювання інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі має враховувати особливості ринкових процесів у цьому комплексі, мати комплексний характер і не призводити до виникнення деструктивних явищ.

Окрім того, суб'єкти агропромислового комплексу, на відміну від суб'єктів інших комплексів, присутні у всіх регіонах (економічних районах). За таких умов цілком логічно припустити, що регулювання інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі має враховувати наявні регіональні особливості, характер економічної та виробничої спеціалізації різних регіонів [11, с.50].

Також необхідно враховувати, що різні аграрні продукти та різні види сільськогосподарської сировини виробляються (вирощуються) на основі застосування принципово різних технологічних процесів. Тому застосування заходів державної підтримки інвестицій у агропромисловому комплексі повинно відбуватися на основі глибокого опрацювання можливих наслідків такої підтримки, у тому числі за основними видами продукції рослинництва і тваринництва.

Функціонування агропромислового комплексу характеризується наявністю значної мережі міжгалузевих зв'язків, які утворюють єдину систему. Наявність таких зв'язків здатне в значній мірі впливати на характер розподілу інвестицій серед різних підгалузей комплексу. Поглиблення міжгалузевих зв'язків у агропромисловому комплексі є об'єктивною тенденцією, економічний зміст якої пов'язаний із суспільним поділом праці. В той же час наявність міжгалузевих економічних зв'язків у агропромисловому комплексі створює певні умови для активізації мобілізації інвестицій як в межах окремих ланцюгів системи, так і в межах усього комплексу. На основі інвестиційної інтеграції окремих елементів агропромислового комплексу формуються умови для утворення агрохолдингів.

З іншого боку, процеси інвестиційної інтеграції, що ґрунтуються на існуванні міжгалузевих економічних зв'язків у агропромисловому комплексі, призводять до можливості вивчення усього комплексу як єдиного об'єкта інвестування, а також тенденцій розподілу інвестицій між окремими його ланками [1, с.95]. Відтак, інвестиційні процеси у агропромисловому комплексі мають відбуватися на основі дії принципу синхронізації, відповідно до якого окремі підгалузі та виробництва здійснюють інвестиційну діяльність синхронізовано, з урахуванням інтересів один одного. Але на практиці досягнути такого ефекту, звісно, неможливо, що пояснюється в першу чергу дією конкурентного механізму.

Різні суб'єкти економічних відносин, які можуть виступати інвесторами у агропромислове виробництво, мають різний ступінь доступу до різних джерел інвестицій [6, с.90]. Окремі суб'єкти (іноземні інвестори, органи влади) мають монопольний (виключний) доступ до певних видів інвестиційних ресурсів. Окремі ресурси (приміром, кредит) доступні усім суб'єктам. Найбільш поширеним способом «компенсації» (мінімізації) інвестиційного ризику є страхування. Існують також інші способи «компенсації» інвестиційного ризику – отримання фінансових гарантій, отримання гарантій від держави, створення страхових запасів (резервів) тощо.

На нашу думку, перспективним джерелом інвестицій у агропромисловому комплексі є кредит, який у агропромисловому виробництві відіграє надзвичайно важливу роль як джерело інвестицій. В теорії кредиту підкреслюється особлива його роль як засобу забезпечення безперервності процесів виробництва та реалізації продукції [10, с.66]. Вказане особливо актуально для підприємств агропромислового комплексу, характер функціонування яких обумовлений впливом фактора сезонності.

Особливістю кредитування сільськогосподарських підприємств є те, що банки повинні кредитувати весь кругообіг коштів позичальника. Лише у цьому випадку може бути впевненість, що банківські кошти не будуть «заморожені» на якійсь стадії виробництва [8]. Кредитування сільськогосподарських підприємств здійснюється, як правило, з використанням кредитної лінії, що може відкриватися на тривалий період (один рік і більше). При цьому підприємствам, що мають об'єктивні фінансові труднощі (приміром, в результаті загибелі сільськогосподарських культур та тварин, а також недоотримання врожаю через стихійні лиха), може надаватися відстрочка погашення заборгованості. Забезпеченням кредиту у сільському господарстві можуть слугувати (крім звичайних видів майна) земля (земельна ділянка), право користування землею, врожай та сільськогосподарська техніка.

Використання кредиту вельми актуальне і для підприємств харчової промисловості, які також відчувають дію фактора сезонності.

Завдяки кредитуванню (тобто за рахунок кредитного ресурсу) у агропромисловому комплексі здійснюється поповнення основного та оборотного капіталу. Вважається, що інвестиційним кредитом може бути лише довгостроковий кредит, тобто кредит, який надається позичальнику на строк понад 1 року. Такі кредити, як правило, використовуються для придбання або створення (будівництва) основних фондів. Натомість, на нашу думку, інвестиційні кредити можуть призводити до зростання будь-якої частини капіталу, у тому числі і оборотного, але такі кредити можуть залучатися на строк 3-6 місяців.

Цілком природно, що характер та особливості технологічних процесів у агропромисловому комплексі призвів до виникнення особливих фінансових (у тому числі кредитних) інструментів. Приміром, сільськогосподарським підприємствам, які поряд з основною виробничою діяльністю здійснюють ще й заготівельну (закупівля у громадян певної сільськогосподарської продукції), може надаватися так званий «авансовий кредит» - тобто кредит у готівковій формі, що призначений для розрахунків з громадянами за куплену у них сільськогосподарську продукцію (сировину). Розмір авансового кредиту розраховується, виходячи з одnodенної потреби в готівкових коштах для розрахунків з громадянами, і видається, як правило, в межах видатків на строк до 7 днів. [8; 12].

Окрім того, сільськогосподарським підприємствам може надаватися кредит на оплату худоби та птиці, які вирощені в приватних господарствах на договірних умовах. Ці кредити також можуть видаватися в готівковій формі або шляхом перерахування грошей на поточні рахунки власників сільськогосподарської продукції. Розмір кредиту, як правило, не перевищує 50% від суми укладених договорів на закупівлю сільськогосподарської продукції [7; 8].

Характерні особливості сільськогосподарського виробництва (у першу чергу сезонність та цінові коливання) більшою мірою вимагають залучення довгострокових (інвестиційних) банківських кредитів. Однак слід розуміти, що будь-яке кредитування може бути джерелом лише тієї частини діяльності, яка найбільше відповідає банківським стандартам (вимогам банківської системи). При цьому не виключається використання короткострокового банківського кредитування як джерела фінансування як поточної, так і перспективної (інвестиційної) діяльності агропромислового підприємства [6; 12].

Однак неконтрольоване розширення обсягу кредитних операцій («кредитна експансія») загострює проблему підтримки фінансової безпеки держави. Зрозуміло, що в умовах фінансової кризи інвестиції зводяться до мінімуму, здійснюється лише інвестування, спрямоване на підтримку мінімального рівня роботи основних фондів (фізичне заміщення основного капіталу), причому цей процес відбувається лише у тих секторах, продукція яких користується попитом, у інших секторах інвестування взагалі «заморожується», не спостерігається навіть просте відтворення основного і оборотного капіталу. Вирішення проблеми стимулювання інвестиційної діяльності агропромислових підприємств на основі залучення та використання кредитного ресурсу необхідно вирішувати, виходячи як з потреб агропромислових підприємств, так і банківської системи (установи якої можуть надавати кредити лише на певних умовах). В процесі вирішення проблеми активізації інвестиційного кредитування необхідно звертати увагу на доступ банківських установ (як головних суб'єктів кредитного ринку) до довгострокового фінансового ресурсу (тобто ресурсу, який можна залучати на строк понад одного фінансового року).

Останнім часом набуває поширення такий метод кредитування, як проектне фінансування. Вважається, що успіх проекту залежить від зусиль усіх його учасників, а тому економічна поведінка різних учасників може вплинути на кінцевий результат. Згідно умов проектного фінансування, отримання позики або її частини (грошей) здійснюється на основі аналізу інформації про виконання певних зобов'язань, процедур, робіт усіма виконавцями проекту – головним виконавцем, іншими виконавцями, підрядчиками, постачальниками, фінансовими посередниками, покупцями, споживачами тощо. Вказаний метод застосовується також і при кредитуванні інвестиційних проектів у агропромисловому комплексі, оскільки нерідко успіх проекту у агропромисловому комплексі залежить від зусиль багатьох суб'єктів господарських відносин.

Висновки та пропозиції. В результаті виконаного дослідження узагальнено теоретичні основи інвестиційного забезпечення агропромислового комплексу, наведено ключові особливості агропромислового комплексу як об'єкту інвестування, обґрунтовано методичні підходи до побудови інвестиційного процесу у агропромисловому комплексі, показано роль та значення інвестиційного кредиту як джерела інвестицій у агропромисловому комплексі.

Державна політика залучення, супроводження та підтримки інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі має формуватися, виходячи із ключових орієнтирів державної інвестиційної та державної аграрної політики, і включати нормативно-правове (у тому числі законодавче) регламентування, економічне регулювання та застосування інших заходів адміністративного змісту. Органи державного регулювання в процесі формування та реалізації політики підтримки інвестицій у агропромисловому комплексі мають здійснювати маніпулювання усіма інструментами регулювання, враховуючи при цьому особливості агропромислового комплексу як об'єкта інвестування. Виділено традиційні та новітні економічні інструменти регулювання інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі.

Застосування інструментів регулювання інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі має відбуватися на селективній основі, враховувати, що одні і ті ж інструменти можуть справляти різноспрямований вплив на економічні рішення об'єктів регулювання. Застосування заходів державної підтримки інвестицій у агропромисловому комплексі повинно відбуватися на основі глибокого опрацювання можливих наслідків такої підтримки, у тому числі за основними видами продукції рослинництва і тваринництва.

Інвестиційні процеси у АПК мають відбуватися на основі дії принципу синхронізації, відповідно до якого окремі підгалузі та виробництва здійснюють інвестиційну діяльність синхронізовано, з урахуванням інтересів один одного.

Перспективним джерелом інвестицій у агропромисловому комплексі є кредит. Завдяки кредитуванню (тобто за рахунок кредитного ресурсу) у агропромисловому комплексі здійснюється поповнення основного та оборотного капіталу. Надання кредитів підприємствам агропромислового комплексу є одним із ключових сегментів банківського кредитування. Наведено перелік специфічних кредитних інструментів, що використовуються для активізації інвестування у агропромисловому комплексі.

Вирішення проблеми стимулювання інвестиційної діяльності агропромислових підприємств на основі залучення та використання кредитного ресурсу необхідно вирішувати, виходячи як з потреб агропромислових підприємств, так і банківської системи (установи якої можуть надавати кредити лише на певних умовах).

Перспективи подальших розвідок. У подальшому мають бути виконані дослідження з економетричного прогнозування динаміки припливу та розподілу інвестицій у агропромисловому комплексі з урахуванням кон'юнктури глобальних ринків продовольства та змін макроекономічної ситуації.

Список використаних джерел

1. Бабіна Н.О. Інвестиційне забезпечення сталого економічного розвитку / Н.О.Бабіна // *Економіка і управління*. – 2015. - № 4. – С. 93-97.
2. Гитман Л. Основы инвестирования [пер. с англ.] / Л.Гитман, М.Джонк. – М.:Дело, 2012. – 1008 с.
3. Грущинський Я.М. Фінансово-правові механізми інвестування в сільське господарство / Я.М.Грущинський // *Часопис Київського університету права*. – 2010. - № 4. – С.255-258.
4. Закон України «Про інвестиційну діяльність» // *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. – 1991. – № 47. – ст.646.
5. Захарін С.В. Інвестиційне забезпечення інноваційно-технологічного розвитку / С.В.Захарін. – К.: КНУТД, 2011. – 344 с.
6. Захарін С.В. Фінансові важелі активізації інвестиційної та інноваційної діяльності / С.В.Захарін // *Науковий вісник Полісся*. – 2016. – № 1. – С. 88-93.
7. Котьялова І.В. Концепція забезпечення кредитоспроможності підприємств АПК / І.В.Котьялова // *Економіка: проблеми теорії і практики [збірник наукових праць]*. – 2009. – Випуск 251. – Т.3. – С.561-570.
8. Кредитування сільськогосподарських підприємств як ефективне джерело інвестиційної діяльності [Електронний ресурс]. – Доступний з: works.com.ua/work/7261_Kredityvannya_silskogospodarskih_pidpriemstv_yak_efektivne_dжерело_investiciinoi_diyalnosti.html
9. Натрошвілі Г.Р. Фінансові інструменти стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності / Г.Р.Натрошвілі // *Економіка і управління*. – 2016. - № 1. – С. 134-139.
10. Огурцова Е.В. Финансы и кредит [учебное пособие] / Е.В.Огурцова. – Саратов.: Лотос, 2003. – 500 с.
11. Однорог М.А. Розвиток інвестиційного забезпечення в сільськогосподарських підприємствах агропромислового комплексу / М.А.Однорог // *Економіка та держава*. – 2014. - № 10. – С. 49-50.
12. Сільськогосподарський кредит [Електронний ресурс]. – Доступний з: <https://books.br.com.ua/47812>.

References

1. Babina N.O. Invesyiciyne zabezpechennia stalogo ekonomichnogo rozvitku / N.O.Babina // *Ekonomika i upravlinnia*. – 2015. - № 4. – S. 93-97.
2. Gitman L. Osnovy investirovania [per. s angl.] / L.Gitman, M.Dgonk. – M.:Delo, 2012. – 1008 s.
3. Grutchinskiy I.M. Finansovo-pravovi mehanizmy investuvannia v silske gospodarstvo / I.M. Grutchinskiy // *Tchasopic Kyivskogo univesitetu prava*. – 2010. - № 4. – S.255-258.
4. Zakon Ukrainy «Pro investiciynu dijalnist» // *Vidomosti Verhovnoy Rady (VVR)*. – 1991. – № 47. – st.646.
5. Zakharin S.V. Invesyiciyne zabezpechennia innovaciyno-tehnologichnogo rozvytku / S.V.Zakharin. – K.: KNUVD, 2011. – 344 s.
6. Zakharin S.V. Finansovi vageli investiciynoi ta innovaciynoi dijalnosti / S.V.Zakharin // *Naukovyi visnyk Polissia*. – 2016. – № 1. – S. 88-93.
7. Kotkalova I.V. Konceptia zabezpechennia kreditospromognosti pidpriemstv APK / I.V.Kotkalova // *Ekonomika: problemy teorii i praktiki [zbirnik naukovykh prac]*. – 2009. – Vypusk 251. – T.3. – S.561-570.
8. Kredituvannia silskogospodarskih pidpriemstv iak effektivne dжерело investiciynoi dijalnosti [elektronniy resurs]. – Dostupniy z: works.com.ua/work/7261_Kredityvannya_silskogospodarskih_pidpriemstv_yak_efektivne_dжерело_investiciinoi_diyalnosti.html
9. Natroshvili G.R. Finansovi instrumenty stimuluвання investiciynoi ta innovaciynoi dijalnosti / G.R.Natroshvili // *Ekonomika I upravlinnia*. – 2016. - № 1. – S. 134-139.
10. Ogurcova E.V. Finansy I kredit [uchebnoe posobie] / E.V.Ogurcova. – Saratov: Lotos, 2003. – 500 s.
11. Odnorog M.A. Rozvytok investicionnogo zabezpechennia v silskogospodarskih pidpriemstvakh agropromislovogo kompleksu / M.A.Odnorog // *Ekonomika ta dergava*. – 2014. - № 10. – S. 49-50.
12. Silskogospodarskiy kredit : <https://books.br.com.ua/47812>.

ДАНИ ПРО АВТОРА:

Ігнатенко Олександр Сергійович, аспірант
Київський національний університет технологій та дизайну МОН України,
01011, м.Київ, вул.Немировича-Данченка, 2,
e-mail: ign@mail.ua

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ:

Игнатенко Александр Сергеевич, аспирант
Киевский национальный университет технологий и дизайна МОН Украины,
01011, м. Киев, вул.Немировича-Данченка, 2,
e-mail: ign@mail.ua

INFORMATION ABOUT AUTHOR:

Ignatenko Oleksandr Serhij, graduate student
Kievan national university of technologies and design
01011, m. Kyiv, Nemerovitcha-Dantchenko street 2,
e-mail: ign@mail.ua

Рецензент: Захарін Сергій Володимирович, директор, доктор економічних наук, професор,
Науково-дослідний інститут економічного розвитку

УДК 339.137: 332.143(477)

DOI: 10.24411/2306–546X-2017-00038

ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

**Кучеренко С.Ю.,
Леваєва Л.Ю.**

***Ключові слова:** конкурентоспроможність регіонів, фактори конкурентоспроможності, оцінка конкурентоспроможності, національна економіка, глобалізація, інтеграція.*

ОЦЕНКА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РЕГИОНОВ УКРАИНЫ

**Кучеренко С.Ю.,
Леваева Л.Ю.**

Статья посвящена актуальной проблеме оценки конкурентоспособности регионов. Предмет исследования – основные подходы управления конкурентоспособностью Украины в условиях глобальных вызовов.

Цель исследования – анализ современного положения страны и определение дальнейшего развития национальной экономики и ее регионов.

При проведении исследований были использованы: методы системного и экономического анализа для обоснования направлений (векторов) и определения факторов характеризующих конкурентоспособности регионов и национальной экономики.

В статье авторами проведён анализ существующих отечественных и зарубежных подходов к оценке конкурентоспособности и аргументировано отсутствие единого подхода в решении этого вопроса.

Определено, что конкурентоспособность регионов достигается растущей производительностью труда, созданием благоприятной инвестиционной среды, активным восприятием новых технологий. Установлено, что конкурентоспособный регион привлекает иностранные инвестиции, формирует социально-экономическую стабильность, высокий уровень жизни населения, способен эффективно вести внешнюю торговлю, достигать высокой производительности используемых факторов производства.

Осознание объективной неравномерности социально-экономического развития регионов Украины требует разработки эффективных механизмов стимулирования развития регионов, потенциальной движущей силой, которого является стратегия региональной конкурентоспособности. В ее основу через механизмы конкурентной борьбы, заложены активизация внутреннего потенциала территории, приоритетное использование уникальных конкурентных преимуществ отдельного региона, обеспечение эффективных условий межрегиональной конкуренции, которые в перспективе будут обеспечивать качественное улучшение уровня жизни жителей.

Авторами предложены направления роста конкурентоспособности регионов, главными из которых являются стабильная макроэкономическая среда для инвестиций, эффективный режим конкурентной политики государства, активная стратегия иностранного инвестирования, комплексная поддержка инновационных технологий, создание кластеров, свободный доступ к финансовым ресурсам, налаживание эффективной инфраструктуры.